

KEND REGLERNE OM UNGES ARBEJDE

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Hvilke opgaver må unge udføre? Reglerne om unges arbejde er ret komplicerede. Læs om reglerne i denne artikel og læs om en landmand, der fik en bøde, fordi hans ansatte kørte galt på en ATV.

Forfatter: Lone Højgård Borg, SEGES

KEND REGLERNE OM UNGES ARBEJDE

For nylig fik en landmand en bøde på 60.000 kr., da hans ansatte på 16 år kørte galt på en ATV, da han skulle hente kvæg på marken. Den unge brækkede den ene tommelfinger og fik hjernerystelse. Ulykken blev, som reglerne siger, anmeldt til Arbejdstilsynet.

Arbejdstilsynet konstaterede følgende, da de besøgte landmanden for at undersøge ulykken:

- Den unge mand var stadig undervisningspligtig, da ulykken skete før den 31. juli, det år hvor han afsluttede folkeskolens 9. klasse (grundskole)
- Den unge var beskæftiget med en farlig maskine, da en ATV betragtes som sådan. Ufarlige maskiner betegnes ifølge lovgivningen som 'ufarlige husholdnings- eller kontormaskiner'. I landbruget er der dog visse undtagelser, dog ikke ATV. Se mere herom senere.

Arbejdstilsynet beregner bødestørrelsen på følgende måde:

1. Grundbøde 20.000
2. Grundbøde forhøjes med 20.000, da den unge er kommet alvorligt til skade
3. Der forhøjes med yderligere 20.000, da den unge er under 18 år og stadig undervisningspligtig

Læs mere om arbejdstilsynets bødetakster og [straf for at overtræde arbejdsmiljøloven](#) på

Arbejdstilsynets hjemmeside.

KOMPLICEREDE REGLER

Reglerne om unges arbejde er ret komplicerede og kræver, at man 'holder tungen lige i munden', når man skal finde ud af, hvad de ansatte unge må beskæftiges med. Groft sagt kan man dele de unge op i to forskellige grupper:

- Unge over 13 år, der ikke har afsluttet 9. klasse – altså *undervisningspligtige*
- Unge under 18 år, der har afsluttet 9. klasse – altså *ikke undervisningspligtige*

Undervisningspligten betragtes som ophørt:

den 31. juli, efter at den unge har modtaget regelmæssig undervisning i 9 år (undervisning i børnehaveklassen medregnes ikke)

- dog senest den 31. juli i det kalenderår, hvor den unge fylder 17 år
- eller har afsluttet grundskolen eller hermed ligestillet uddannelse.

Udover det gælder:

- forskellige undtagelser for unge ansat i landbrug og
- særlige regler for unge, der arbejder i familievirksomheder – altså typisk sønner og døtre på landbrugsbedrifter hvor der ikke er andre ansatte.

Som *altid* har arbejdsgiveren pligt til at stå for oplæring og instruktion, så den unge kan udføre arbejdet sikkert. Det betyder, at arbejdsgiveren skal sørge for, at den unge er fortrolig med brugsanvisningers oplysninger om arbejde med fx kemikalier og tekniske hjælpemidler. Når der er tale om unge har arbejdsgiveren en forpligtigelse til at være særligt opmærksom på, om de unge har forstået, hvordan arbejdet skal udføres sikkert

[Til top](#)

HOLD ØJE MED DEN UNGE

Den unge skal være under 'effektivt tilsyn' af en person, der er fyldt 18 år, og som har godt kendskab til arbejdsopgaverne. Det vil sige, at man *skal* 'holde øje' med det arbejde, den unge udfører. Det kan være nødvendigt, at den erfarne medarbejder, der står for oplæringen, står umiddelbart ved siden af den unge og ser hvordan arbejdet udføres og hjælper med at udføre arbejdet på en god og sikker måde. Hvis der er tale om arbejde med ingen eller få risikomomenter, eller hvis den unge er meget rutineret, kan man nøjes med at holde øje indimellem.

HVAD MÅ UNDERVISNINGSPLIGTIGE UNGE OVER 13 ÅR

Som udgangspunkt må 13-14-årige ikke udføre nogle former for arbejde. Dog er lettere arbejde i nogle tilfælde tilladt. Det gælder fx:

- Lettere arbejde inden for landbrug, gartneri, rideskoler med fodring, udmugning, pasning af mindre husdyr samt heste, lugning, bær- og frugtplukning, plantning, grøntsagsopsamling samt lignende opgaver
- Lettere arbejde med desinfektion af koyvere o.l. med desinfektionsmidler og andre midler, der er godkendt til dette formål af Fødevarestyrelsen. Midlerne må ikke være faremærkede eller indeholde organiske opløsningsmidler.

Foto: SEGES, Eksempel på faremærker

Der kan også være tale om:

- Lettere manuel montering, dog ikke lodning og svejsning
- Lettere malearbejde, dog ikke sprøjtemaling
- Lejlighedsvis udmugning af enkelte hestebokse

HVAD SKAL DU VÆRE OPMÆRKSOM PÅ NÅR DU ANSÆTTER UNGE UNDERVISNINGSPLIGTIGE

Der er en række ting, som unge undervisningspligtige ikke må beskæftiges med og være i nærheden af. Det gælder fx maskiner af **enhver art**. Undtaget er ufarlige husholdnings- eller kontormaskiner. Som eksempel på ufarlige husholdnings- eller kontormaskiner kan nævnes betjening af støvsugere og kopimaskiner.

I det hele taget må den unge skolepligtige ikke udføre eller deltage i arbejdsprocesser, der er farlige for den unges sikkerhed og sundhed.

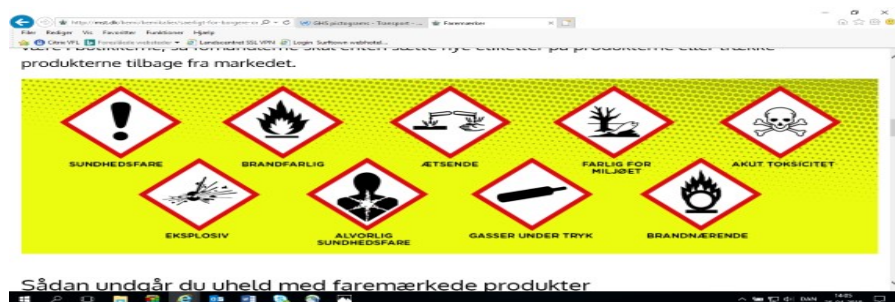
Den unge må ikke arbejde med, eller være i nærheden af farlige kemiske stoffer og materialer. De farlige kemiske stoffer og materialer omfatter:

De stoffer og materialer, der er forsynet med et faresymbol

De stoffer og materialer, der er forsynet med risikosætning om brandfare eller miljøfare

De stoffer og materialer, der er forsynet med påskriften:

“Leverandørbrugsanvisning/sikkerhedsdatablad kan rekvireres af erhvervsmæssige brugere”.

TIL TOP

LEMPELSER I FORHOLD TIL UNGES ARBEJDE MED KEMISKE STOFFER

Inden for landbrug må unge, der er fyldt 15 år, og som ikke er omfattet af undervisningspligten, foretage følgende arbejde:

a) Lejlighedsvis malearbejde med maling, hvor kodenumeret er 00 eller 0 før bindestregen og 1 efter bindestregen. Kodenumeret fastsættes i henhold til Arbejdstilsynets bekendtgørelse om kodenumer.

b) Brændstofpåfyldning på maskiner, som unge må betjene og faktisk benytter

FYSISK BELASTNING – TRÆK, LØFT OG SKUB

Ud over en række andre arbejdsprocesser gælder det især arbejde, der er fysisk belastende, idet unges muskler, knogler og led ikke er fuldt udviklede.

Ved løft, træk og skub skal der derfor tages særligt hensyn til den unges alder og fysik. Unge må normalt ikke løfte mere end ca. 12 kg. Løftet skal foretages på en ergonomisk hensigtsmæssig måde mellem 'midt-lår' og albuehøjde, midt foran og tæt på kroppen. Hvis byrden skal bæres, skal der ske en reduktion af byrdevægten og generelt bør løft og bæring undgås, ved at man anvender egnede tekniske hjælpemidler som fx en sækkevogn.

Hvis den unge skal trække og skubbe med forskellige genstande, skal arbejdet foregå sådan, at kraften ved igangsætning og transport er lav og foregår ved hjælp af et teknisk hjælpemiddel. De mest almindelige former er trillebør, sækkevogn, løftevogn, trådbur, rullecontainer, små "hunde", palleløfter og rulleborde af forskellig art. Hjulene skal vedligeholdes, så friktionen er lav. Dårligt vedligeholdte hjul kan give skæv trækretning og være en stor belastning for krop og arme. Defekte tekniske hjælpemidler medfører desuden risiko for ulykker. Det kan fx undgås ved en fast procedure for tilsyn og vedligeholdelse af de tekniske transporthjælpemidler.

Som tommelfingerregel bør unge ikke udføre manuelt træk og skub, hvis lasten overstiger ca. 250 kg. På skrånende underlag skal lastens vægt nedsættes forholdsmæssigt.

HVAD MÅ IKKE UNDERVISNINGSPLIGTIGE UNGE UNDER 18 ÅR ARBEJDE MED

I arbejdsmiljølovgivningen oplistes hjælpemidler og anlæg, som unge, der er fyldt 16 år, og som ikke er omfattet af undervisningspligten, må beskæftiges med:

Traktorer, selvkørende mejetærskere og traktorer med jordfræsere kan anvendes af unge, der har traktorkørekort.

Inden for landbrug og gartneri kan unge beskæftiges med nedenstående arbejde, eller med arbejde af tilsvarende mindre farlighed:

- a) Traktorer med frontlæsser eller bagmonteret ballegaffel, hvis den unge har traktorkørekort.
- b) Gaffelstablere, der ikke er selvkørende.
- c) Maskinelt drevne fodervogne, motorplæneklippere og fejmaskiner.
- d) Apparater til rengøring, maling, rustbeskyttelsesmidler e.l. med et arbejdstryk på over 70 bar (7MPa).
- e) Roe/tør- og vådvaskere og roeskærere og -raspere.

HVAD MÅ IKKE UNDERVISNINGSPLIGTIGE UNGE UNDER 18 ÅR IKKE ARBEJDE MED

Arbejdstilsynet har udarbejdet denne ikke udtømmende liste over tekniske hjælpemidler, anlæg og arbejdsprocesser, som unge under 18 år **ikke** må arbejde med.

1) Maskinelt drevne tekniske hjælpemidler

- 1) Maskiner med hurtigtgående skærende værktøj, som fx rundsave, klippe- og skæremaskiner, fræsere, afrettere, tykkelseshøvle, drejebænke til metal, træ o.l., pålægsmaskiner og boremaskiner med borepatron til mere end 13 mm bor. *
- 2) Maskiner med farlige stempellignende bevægelser, som fx mekaniske, hydrauliske og pneumatiske pressere, stansemaskiner, betonvaremaskiner, plastsprøjtemaskiner, støbemaskiner, tøjpressere, halmpressere og affaldspressere herunder papballepressere. *
- 3) Maskiner med åbne valser eller snegle som fx offsettrykkemaskiner, strygeruller til tøj og snegletransportører. *
- 4) Blande-, male-, knuse-, hakkemaskiner o.l. maskiner, som fx afsværmingsmaskiner, rivemaskiner, centrifuger, røremaskiner, dejælttere og kødhakkemaskiner. *
- 5) Motorkædesave, motorrydningssave, buskryddere og motorhækklippere.
- 6) Søm- og boltepistoler med undtagelse af sømpistoler til hæfteklammer med en masse på højst 0,3 g.
- 7) Apparater til rengøring, maling, rustbeskyttelsesbehandling e.l. med et arbejdstryk på over 70 bar (7MPa).
-
- *Det er dog tilladt unge at anvende de under pkt. 1, a) til d) nævnte tekniske hjælpemidler, der er udformet eller afskærmet således, at de bevægelige og bearbejdende dele er utilgængelige under drift, og der ikke er andre farer ved maskinerne.

2) Traktorer, motorredskaber mv.

- 1) Traktorer, selvkørende mejetærskere og traktorer med jordfræsere, for så vidt angår arbejdet som fører eller operatør, herunder til- og frakobling af vogne, maskiner og redskaber med kraftoverføring.
- 2) Traktorer, som er forsynet med spil, læsse- eller graveaggregater eller med speciel løfteanordning, for så vidt angår arbejdet som fører eller operatør.
- 3) Grave- og læssemaskiner, for så vidt angår arbejdet som fører eller operatør.
- 4) Motorredskaber, som man sidder på, fx industritruck, palleløftere, gaffelstablere, gaffeltruck, fejmaskiner, rengøringsmaskiner, jordfræsere, plæneklippere og sneslynger, for så vidt angår arbejdet som fører eller operatør.
- 5) Skovningsmaskiner, herunder kompostkværne og flishuggere samt høstmaskiner, som fx bugserende mejetærskere, finsnitte, grønthøstere og slåmaskiner.
- 6) Motorredskaber med bearbejdende dele, som føres af gående, som fx feje- og rengøringsmaskiner, jordfræsere, motorplæneklippere og sneslynger.
-

3) Maskinelt drevne løfteanordninger eller transportører

- 1) Elevatorer, som ikke er tryknapstyrede, for så vidt angår arbejdet som fører eller operatør.

- 2) Kraner og andre løfteredskaber og spil, herunder løfteredskaber til brug for handicappede, for så vidt angår arbejdet som fører eller operatør.
- 3) Mobile personløftere og arbejdsplatforme, hængestilladser, bagsmækløftere, spil og slæbeskovle, for så vidt angår arbejdet som fører eller operatør.

4) Arbejdsprocesser i forbindelse med tilsyn, vedligeholdelse og reparation Smøring, rengøring, reparation o.l. arbejde ved igangværende motorer, maskiner, transmissioner og andre maskinelle anordninger, hvor de bevægelige dele er tilgængelige og kan forårsage personskader.

5) Vibrationsbelastende håndværktøj Vibrerende håndværktøjer, som fx mejselhamre, slagmøtrikspændere, betonvibratore og nittehamre, slagboremaskiner og rystepudsere samt vibrerende håndværktøjer med et vibrationsniveau over 130 dB (HA). Det er dog tilladt unge at udføre kortvarigt arbejde, det vil sige mindre end 30 minutter på en 8-timers arbejdsdag med slagboremaskiner og rystepudsere. I tilfælde, hvor det, efter § 10, stk. 1, er tilladt unge at udføre arbejde med vibrerende håndværktøjer, skal det daglige arbejde tilrettelægges, så der er hyppige afbrydelser.

6) Risiko for højspændingsstød Arbejde, der indebærer risiko for højspændingsstød.

7) Udstyr til svejsning og flammebehandling Autogensvejsning, skærebrænding, lysbuesvejsning og ukrudtsbrændere.

[Til top](#)

LEMPELSER FOR UNGES ARBEJDE MED TEKNISKE HJÆLPEMIDLER I LANDBRUG

Inden for landbrug og gartneri kan den unge, der er fyldt 16 år beskæftiges med traktorer, herunder til- og frakobling af vogne, maskiner og redskaber **uden** kraftoverføring, traktorer med jordfræsere, traktorer med frontlæsser eller bagmonteret balleløfter, **hvis** den unge har *traktorkørekort*. Færdselslovens regler om traktorkørsel gælder tilsvarende for unges arbejde med traktorkørsel på privat område. Arbejdet skal foregå under fornødent opsyn, og der må ikke være fare for traktorens stabilitet. ***Det gælder uanset om den unge er undervisningspligtig eller ej.***

HVILKE SÆRLIGE REGLER ER DER FOR UNGE I FAMILIEVIRKSOMHEDER

En familievirksomhed er ifølge arbejdsmiljølovgivningen fx en landbrugsbedrift, hvor der ikke arbejder fremmed arbejdskraft eller udeboende familiemedlemmer.

Arbejde i familievirksomheder er arbejde, der udelukkende udføres af de medlemmer af arbejdsgiverens familie, som hører til husstanden.

Hvis den unge er fyldt 15 år, og ovenstående er opfyldt, må der arbejdes med følgende tekniske hjælpemidler/maskiner (uanset om den unge er undervisningspligtig eller ej):

1. Traktorer, herunder til- og frakobling af vogne, maskiner og redskaber **uden** kraftoverføring, dog kun efter en forudgående vurdering af arbejdspladsen, og kun hvor arbejdet foregår under fornødent opsyn.
2. Traktorer med frontlæsser til flytning samt af- og pålæsning af løse materialer samt bagmonteret balleløfter, hvor der ikke er farer for traktorens stabilitet.
3. Motorfodervogne ved kørsel på plant terræn.
4. Motorplæneklippere med hjul og gående fører ved kørsel på plant terræn. Plæneklipperen skal være forsynet med holdegreb (dødemandsfunktion).
5. Motorplæneklippere, hvor operatøren sidder på plæneklipperen, og hvor kørsel foregår på plant terræn. Plæneklipperen skal være indrettet således, at klippeaggregatet ikke kan køre, når det er løftet. Endvidere skal plæneklipperens motor stoppe, når føreren forlader sædet og kun kunne startes, når der sidder en person i førersædet.

UNDTAGELSERNE I LANDBRUGET

I artiklen fremgår flere forskellige undtagelser, som konkret er rettet mod kemiske stoffer og tekniske hjælpemidler. Afslutningsvis henledes opmærksomheden på arbejde i husholdningen kontra landbrugsbedriften. Her skelnes der inden for landbruget ikke imellem, hvad der hører til bedriften, og hvad der hører til den private husholdning. Uanset om arbejdet udføres i husholdningen, betragtes det som arbejde i landbrugsbedriften. Arbejde i arbejdsgiverens private husholdning inden for landbrug, der ikke er familievirksomhed, er derfor omfattet af bekendtgørelsen om unges arbejde, selv om arbejdet er lejlighedsvist eller kortvarigt.

Elever i landbrug

Når uddannelsesaftalen er underskrevet af eleven, forældrene, arbejdsgiveren og skolen, gælder flere af reglerne om unges arbejde ikke længere, da der nu *er tale om et nødvendigt led i en kompetencegivende erhvervsuddannelse*.

Elever må arbejde med visse motordrevne køretøjer, når det indgår som et nødvendigt led i en erhvervsuddannelse. Eleverne må fx arbejde med:

- Traktorer, motorredskaber mv.
- Traktorer, mejetærskere og traktorer med jordfræsere, når det omfatter arbejdet som fører eller operatør, herunder til- og frakobling af vogne, maskiner og redskaber med kraftoverføring.
- Traktorer, som er forsynet med spil, læsse- eller graveaggregater eller med speciel løfteanordning, når det omfatter arbejdet som fører eller operatør*.
- Grave- og læssemaskiner, når det omfatter arbejdet som fører eller operatør.
- Motorredskaber, som man sidder på, fx industritruck, palleløftere, gaffelstablere,

gaffeltruck, fejmaskiner, rengøringsmaskiner, jordfræsere, plæneklippere og sneslynger, når det omfatter arbejdet som fører eller operatør.

- Skovningsmaskiner, herunder kompostkværne og flishuggere samt høstmaskiner, som fx finsnittere, grønthøstere og slåmaskiner.
 - Motorredskaber med bearbejdende dele, som føres af gående, som fx feje- og rengøringsmaskiner, jordfræsere, motorplæneklippere og sneslynger.
- Maskinelt drevne løfteanordninger fx:
 - Kraner og spil, når det omfatter arbejdet som fører eller operatør.
 - Mobile personløftere og arbejdsplatforme (mandskabskurve), hængestilladser, bagsmækløftere, spil og slæbeskovle, når det omfatter arbejdet som fører eller operatør.

*Fører er betegnelsen for en person, der sidder bag rattet af det motordrevne køretøj.
Betegnelsen operatør bruges fx om en person, der betjener forskellige styreaggregater til løfteanordninger mv.

[Til top](#)